

werkwoord (ww)

Het **werkwoord** zegt wat er wordt gedaan in de zin.
De drie hoofdvormen van het werkwoord zijn:

- het **hele werkwoord** of de **infinitief** (inf.);
- de **persoonsvorm** (pv.);
- het **voltooid deelwoord** (volt. deelw.)

Ik **heb** (pv.) een paar Franse woorden **geleerd** (volt. deelw.).

Ik **wil** (pv.) later goed Frans **spreken** (inf.).

lidwoord (lw)

de het een

zelfstandig naamwoord (zn)

Zelfstandige naamwoorden zijn woorden voor:

- mensen, dieren en dingen die je kunt aanraken;
- dingen die je niet kunt aanraken (liefde, ruzie, lengte).

hulpwerkwoord

Staan in een zin meer werkwoorden, dan is de **persoonsvorm** het **hulpwerkwoord**.

Het andere werkwoord is dan het zelfstandige werkwoord.

Peter **heeft** vandaag veel **gesport**.

Veel gebruikte hulpwerkwoorden zijn: **hebben**, **zijn** en **worden**.

bijvoeglijk naamwoord (bn)

Het **bijvoeglijk naamwoord** zegt hoe het zelfstandig naamwoord eruitziet of wat je ervan vindt.

Het bijvoeglijk naamwoord kan ook alleen in de zin staan. Het zelfstandig naamwoord staat er dan niet, maar je weet wel welk zelfstandig naamwoord bedoeld wordt.

Hier zijn **gekleurde** blaadjes, wil je de **groene** of de **gele**?

voltooid deelwoord (volt.deelw.)

De voltooid tijd geeft aan dat iets gebeurd en voltooid (afgerond) is.

De voltooid tijd maak je met een **hulpwerkwoord** (zijn, hebben) en het **voltooid deelwoord**.

Een voltooid deelwoord is een vorm van het werkwoord. Je herkent het vaak aan ge-.

Ik **heb** vorige maand een ASR-machine **gekocht**.
Daarvoor **heb** ik al mijn geld **gebruikt**.

voltooid deelwoord als bijvoeglijk naamwoord

Als je een **voltooid deelwoord** als **bijvoeglijk naamwoord** gebruikt, komt er vaak een -e achter.
De auto's waren volledig **uitgebrand**. De **uitgebrande** auto's.

Een voltooid deelwoord dat eindigt op -en krijgt geen extra -e.

De wedstrijd werd **verloren**. De **verloren** wedstrijd.

stoffelijk bijvoeglijk naamwoord

Een **stoffelijk bijvoeglijk naamwoord** zegt van welke stof het zelfstandig naamwoord gemaakt is. Bijvoorbeeld van hout, zilver, papier, katoen, steen, ijzer of van staal.

Het stoffelijk bijvoeglijk naamwoord eindigt meestal op -en.

De **gouden** koets van de koning.

De **ijzeren** haak hangt aan de muur.

Het **stalen** kozijn roest niet.

voorzetsel (vz)

Voorzetsels zeggen iets over de precieze plaats, richting of tijd.

Tijdens de wedstrijd zat hij **op** de reservebank.
De grensrechter loopt **langs** de lijn.

bijwoord (bw)

Een **bijwoord** zegt iets over een woord dat geen zelfstandig naamwoord is.

Hij loopt **snel**. snel > loopt (ww)

Hij loopt **heel snel**. heel > snel (bw)

snel > loopt (ww)

Dat is een **zeer** zeer > interessante (bn)
interessante ontdekking.

voegwoord

Het **voegwoord** legt het verband uit tussen de hoofdzin en de bijzin.

De voegwoorden **omdat**, **doordat**, **zodat** en **opdat** geven aan waarom iets gebeurt of gebeurd is of zal gaan gebeuren.

- Ik spreek af, **omdat** ik hem aardig vind. > reden
- **Doordat** de computer stuk was, is ons werkstuk niet af. > oorzaak
- Het fietspad was glad, **zodat** alle fietsers moesten afstappen. > gevolg
- Hij leert hard, **opdat** hij een voldoende haalt. > met als doel, om te bereiken dat

Als je van een samengestelde zin twee zinnen maakt, houd je het voegwoord over.

telwoord

Telwoorden geven een aantal of een nummer aan, of de rangorde van een reeks.

getallen drie, elf, honderd	woorden die een hoeveelheid aangeven beide, veel, weinig, hoeveel, zoveel, meer, meest, minder, minst
rangorde derde, elfde, honderdste	

persoonlijk voornaamwoord

Persoonlijke voornaamwoorden geven aan wie erbij is betrokken.

De rode **persoonlijke voornaamwoorden** kunnen het **onderwerp** van de zin zijn. De andere niet: die zijn vaak **lijdend voorwerp** of **meewerkend voorwerp**.

enkelvoud		meervoud	
ik	mij/me	wij/we	ons
jij/je	jou/je	jullie	jullie
u	u	u	u
hij	hem	zij/ze	hen/hun/ze
zij/ze	haar		
het	het		

Een persoonlijk voornaamwoord kun je altijd vervangen door een zelfstandig naamwoord of een eigennaam.

Ze stuurt **haar** een e-mail. – Karen **stuurt Ieke** een e-mail.

Hilde wil **de jongen** zien. – **Ze** wil **hem** zien.

aanwijzend voornaamwoord

Aanwijzende voornaamwoorden wijzen iets aan.

dit, dat, die, deze

	dichtbij	verder weg
het	dit meisje	dat meisje
de	deze jongen	die jongen
de	deze kinderen	die kinderen

bezittelijk voornaamwoord

Een **bezittelijk voornaamwoord** geeft aan van wie iets is of bij wie iemand hoort.

	enkelvoud	meervoud
1 ^e persoon	mijn	ons
2 ^e persoon	je/jouw	jullie/uw
3 ^e persoon	zijn/haar	hun

Dit is **mijn/ons** huis. > 1^e persoon

Dat is **je/jouw/jullie/uw** hond. > 2^e persoon

Hugo is **zijn/haar/hun** vriend. > 3^e persoon

wederkerend voornaamwoord

Er zijn werkwoorden met een **wederkerend voornaamwoord**.

Een wederkerend voornaamwoord verwijst terug naar het **onderwerp**.

zich wassen

Ik was me .	Wij wassen ons .
Jij wast je .	Jullie wassen je/jullie .
Hij/zij wast zich .	Zij wassen zich .